

II. FINANSE SAMORZĄDÓW

WYKONANIE BUDŻETU PRZEZ JEDNOSTKI SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO W 2005 ROKU

Rok 2005 stanowił kontynuację zasad finansowania działalności jednostek samorządu terytorialnego (jst) wyznaczonych w 2004 r. Od 1 stycznia 2004 r. obowiązuje nowa ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego⁷, w której w 2005 r. nie wprowadzono żadnych zmian, poza zmianami wchodzącymi w życie w 2006 r. Dawało to możliwość sprawdzenia wpływu uregulowań tej ustawy na stan finansów jst w oparciu o dwuletnie wyniki uzyskiwane przez jst przy stałych zasadach kształtowania dochodów i gospodarki finansowej jst.

Nie naruszały stabilności finansowych warunków działania jst wprowadzone w 2005 r. zmiany w ustawie o finansach publicznych. Pierwsza z istotnych zmian tej ustawy dotyczyła likwidacji funkcjonujących przy jednostkach budżetowych środków specjalnych i utworzenia częściowo zastępujących je rachunków dochodów własnych oraz funduszy celowych, pozwalających na przekazywanie dodatkowych środków dla finansowania np. wydatków Policji⁸. Kolejna zmiana polegała na uchyleniu z dniem 1 lipca 2005 r. działu V ustawy o finansach publicznych w związku ze zmianą regulacji dotyczących zasad i zakresu odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych⁹. Obydwie te zmiany nie wywarły widocznego wpływu na wysokość i strukturę dochodów jst.

Stabilność finansowych warunków działania jst wynikała również z faktu akcesji Polski do Unii Europejskiej z dniem 1 maja 2004 r., co zapewniło występowanie w obydwu latach tych samych środków unijnych w finansowaniu zadań jst. W 2005 r. zwiększyła się natomiast skala przekazywanych środków.

W stosunku do 2004 r., pewnym zmianom uległy przepisy wykonawcze do ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, które regulowały zasady podziału części równoważącej i regionalnej subwencji ogólnej na 2006 r.¹⁰ W 2005 r. wprowadzono zmiany w regulacjach dotyczących podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jst. Obowiązujące w 2004 r. rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu¹¹ zastąpione zostało rozporządzeniem w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jst w 2005 r.¹², w którym uwzględniono zadania związane z organizacją zespołów wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, wzrost ilości godzin zajęć dydaktycznych przewidziany

⁷ Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. Nr 203, poz. 1966 z późn. zm.).

⁸ Ustawa z 25 listopada 2004 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 273, poz. 2703).

⁹ Ustawa z 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (Dz. U. z 2005 r. Nr 14, poz. 114 z późn. zm.).

¹⁰ Rozporządzenie Ministra Finansów z 29 września 2005 r. (Dz. U. Nr 194, poz. 1621); Rozporządzenie Ministra Finansów z 29 września 2005 r. (Dz. U. Nr 194, poz. 1622); Rozporządzenie Ministra Finansów z 29 września 2005 r. (Dz. U. Nr 194, poz. 1623).

¹¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 22 grudnia 2003 r. (Dz. U. Nr 225, poz. 2231).

¹² Rozporządzenie Ministra Edukacji narodowej i Sportu z 28 grudnia 2004 r. (Dz. U. Nr 286, poz. 2878).

w nowych ramowych planach nauczania w szkołach ponadgimnazjalnych, wprowadzenie czwartej godziny wychowania fizycznego w klasach gimnazjalnych, nowe zadania w zakresie kształcenia specjalnego oraz utworzenie nowego typu szkoły policealnej dla absolwentów liceów profilowanych. W stosunku do 2004 r. wprowadzono zmiany polegające na: zmniejszeniu przelicznika liczby uczniów stanowiącej podstawę naliczania przysługującej jst części oświatowej subwencji w szkołach wiejskich a zwiększeniu tego przelicznika w szkołach miejskich do 5 000 mieszkańców, dla uczniów upośledzonych umysłowo, niewidomych i słabo widzących oraz uczniów oddziałów i szkół dla mniejszości narodowych i grup etnicznych, dla których organizuje się dodatkowe zajęcia edukacyjne. Wprowadzono również przeliczniki liczby uczniów szkół artystycznych prowadzonych przez jst. W trakcie roku 2005 część oświatowa subwencji ogólnej zwiększona została o rezerwę celową wydzieloną w budżecie państwa, obniżona została jednocześnie obowiązująca w 2004 r. 1% rezerwa części oświatowej subwencji ogólnej do poziomu 0,6%¹³. Łącznie zmiany te wpłynęły na zwiększenie o 4% przysługującej jst części oświatowej subwencji ogólnej.

W 2005 r. nastąpiły pewne zmiany w zakresie zadań realizowanych przez jednostki na poszczególnych poziomach samorządu terytorialnego oraz w sposobach ich finansowania. Zmiany te dotyczyły przede wszystkim gmin. Na zmianę wysokości dochodów z tytułu dotacji celowych oraz wydatków gmin finansowanych z tych dotacji w 2005 r. miała również wpływ ustawa z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej¹⁴. Stosownie do postanowień ustawy, od 1 stycznia 2005 r. przyznawanie i wypłata zaliczek alimentacyjnych jest zadaniem z zakresu administracji rządowej zleconym gminie

W 2005 r. jst po raz pierwszy odczuły skutki działania procedur ostrożnościowych, które sformułowane zostały w art. 45 ustawy o finansach publicznych. W przypadku, gdy relacja do produktu krajowego brutto łącznej kwoty państwowego długu publicznego powiększonego o przewidywane wypłaty z tytułu udzielonych przez podmioty sektora publicznego poręczeń i gwarancji przekracza 50%, nie przekraczając 55%, uruchomione zostają bariery dla wielkości deficytu zarówno budżetu państwa, jak i budżetów jst. W 2003 r. relacja długu do PKB wyniosła 51,6%¹⁵, co zgodnie z zasadami działania procedur ostrożnościowych oznaczało, że jst nie mogły na 2005 r. planować deficytu, którego relacja do dochodów byłaby wyższa od 29,3%, czyli od relacji deficytu budżetu państwa do dochodów tego budżetu ujętych w planie na 2004 r. Udział jst w zwiększaniu wielkości długu publicznego był niewielki, jednak konsekwencje tego wzrostu poważnie ograniczały swobodę kształtowania budżetów jst.

Informację za 2005 r. opracowano na podstawie danych zawartych w rocznych sprawozdaniach z wykonania budżetów jst z terenu województwa kujawsko-pomorskiego, sporządzanych w oparciu o rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 19 sierpnia 2005 r.

¹³ Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z 7 grudnia 2005 r. zmieniające rozporządzenie o podziale części oświatowej subwencji ogólnej dla jst w roku 2005 (Dz. U. Nr 242, poz. 2039).

¹⁴ Dz. U. Nr 86, poz. 732 z późn. zm.

¹⁵ Obwieszczenie Ministra Finansów z 24 maja 2004 r. w sprawie ogłoszenia kwot relacji, o których mowa w art. 12 ust. 1 ustawy o finansach publicznych (M. P. Nr 23, poz. 403).

w sprawie sprawozdawczości budżetowej¹⁶. Ponadto, w opracowaniu wykorzystano dane ze *Sprawozdania z działalności regionalnych izb obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w 2005 r.*¹⁷.

Opracowaniem objęto 164 jednostki samorządowe, z tego 140 gmin (13 miejskich, 35 miejsko-wiejskich, 92 gminy wiejskie), 19 powiatów, 4 miasta na prawach powiatu oraz województwo samorządowe.

Dochody budżetowe jednostek samorządu terytorialnego

Dochody budżetowe jst województwa kujawsko-pomorskiego zaplanowane w 2005 r. na poziomie 5 271 011 tys. zł zrealizowano w kwocie 5 269 198 tys. zł, co stanowiło 100,0% planu określonego uchwałami budżetowymi. W 2004 r. zrealizowane dochody stanowiły 101,1% planu.

Poziom i dynamika dochodów jst w 2005 r.

Wyszczególnienie	Dochody ogółem		% wykonania (3:2)	Dynamika (2004 r. = 100%)	
	plan	wykonanie		nominalnie	realnie*
1	2	3	4	5	6
POLSKA	103 646 133	102 911 882	99,3	112,5	110,4
Region, w tym:	5 271 011	5 269 198	100,0	112,6	110,5
- gminy ogółem, z tego:	2 329 217	2 346 565	100,7	115,8	113,7
- miejskie	410 562	405 809	98,8	114,1	112,0
- miejsko-wiejskie	841 436	844 919	100,4	113,8	111,7
- wiejskie	1 077 219	1 095 836	101,7	118,1	116,0
- miasta na prawach powiatu	1 898 180	1 915 561	100,9	111,9	109,8
- powiaty	672 645	682 590	101,5	111,9	109,8
- województwo samorządowe	370 970	324 483	87,5	98,1	96,0

* Wskaźnik inflacji w 2005 r. - 2,1%. Komunikat Prezesa Głównego urzędu Statystycznego z dnia 17 stycznia 2005 r. w sprawie średniorocznego wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem w 2004 r. (M. P. Nr 5, poz. 63).

W skali kraju łączna kwota zaplanowanych na 2005 r. dochodów wszystkich jst wyniosła 103 646 133 tys. zł i została zrealizowana w 99,3%, czyli w wysokości 102 911 882 tys. zł. Rok wcześniej realizacja dochodów wyniosła 100,2% planu, o czym zdecydowało przekroczenie o 33,5% zaplanowanych udziałów w podatku dochodowym od osób prawnych, z uwagi na regulacje zawarte w ustawie z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego¹⁸. Najwyższy stopień planowanych dochodów w kraju uzyskały miasta na prawach powiatu 100,6%, najniższy województwa samorządowe 93,6%. W 2004 r., odpowiednio województwa samorządowe - 106,2%, najniższy gminy - 99,0%.

W regionie kujawsko-pomorskim najwyższy poziom realizacji planowanych dochodów odnotowano w powiatach. Ukształtował się on na poziomie roku poprzedniego i wynosił 101,5%, w województwie samorządowym 87,5% (w 2004 r. - 100,2%), w gminach 100,7% (w 2004 r. - 99,6%), z tego gminy miejsko-wiejskie i miejskie, odpowiednio 100,4% i 98,8% (w 2004 r. - odpowiednio 100,4% i 100,3%), wiejskie - 101,7% (w 2004 r. - 98,8%).

¹⁶ Dz. U. Nr 170, poz. 1426.

¹⁷ Sprawozdanie z działalności regionalnych izb obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w 2005 r., Warszawa 2006.

¹⁸ Dz. U. z 2003 r. Nr 203, poz. 1966 z późn. zm.

W 2005 r. 106 jednostek regionu kujawsko-pomorskiego zrealizowało dochody ponad uchwalony plan (w 2004 r. - 91 jednostek, w 2003 r. - 59). W 3 jednostkach osiągnięto dochody na zaplanowanym poziomie (w 2004 r. - 4 jednostki, w 2003 r. - 9), a 55 jednostek zrealizowało dochody poniżej przyjętego planu (w 2004 r. - 69, w 2003 r. - 96).

Podobnie jak w latach ubiegłych, w 2005 r. dominujący udział w dochodach ogółem regionu osiągnęły gminy 44,5%, w dalszej kolejności miasta na prawach powiatu 36,4%, powiaty 13,0%, województwo samorządowe 6,2% (w 2004 r. analogicznie, w gminach - 43,3%, w miastach na prawach powiatu - 36,6%, w powiatach - 13,0%, w województwie samorządowym - 7,1%).

Łączne dochody regionu kujawsko-pomorskiego pozostawały na poziomie roku ubiegłego i stanowiły 5,1% dochodów jst w kraju (w 2003 r. - 5,2%).

Dynamika i struktura dochodów budżetowych

W dynamice dochodów ogółem, w jednostkach regionu kujawsko-pomorskiego odnotowano wzrost dochodów ogółem o 12,6%, w 2004 r. o 14,6%. W 2005 r. najwyższy wzrost wystąpił w gminach o 15,8%, natomiast w województwie samorządowym odnotowano spadek o 1,9%. W roku ubiegłym najwyższy wzrost o 35,0% odnotowano w województwie samorządowym, najniższy w gminach o 11,9%.

W 2005 r. w skali kraju dochody ogółem jst wzrosły o 12,5%, natomiast w 2004 r. o 15,6%.

Tempo wzrostu poszczególnych źródeł dochodów w jednostkach regionu w 2005 r. było różnicowane, najwyższy wzrost w odniesieniu do 2004 r. wystąpił z tytułu dotacji celowych o 23,9%, w dalszej kolejności wzrost dochodów własnych o 16,3% i subwencji ogólnej o 3,4%.

Dynamika dochodów jst w 2005 r. (2004 r. = 100%)

Wyszczególnienie	Dochody ogółem		Dochody własne		Dotacje celowe	Subwencja ogólna
	nominalnie	realnie*	ogółem	w tym udziały w dochodach b. p.		
1	2	3	4	5	6	7
Region, z tego:	112,6	110,5	116,3	110,7	123,9	103,4
- gminy	115,8	113,7	118,0	113,8	154,1	100,3
- miasta na prawach powiatu	111,9	109,8	113,4	112,0	123,6	104,0
- powiaty	111,9	109,8	126,6	136,8	105,1	108,2
- województwo samorządowe	98,1	96,0	114,4	92,6	50,2	113,5

* Wskaźnik inflacji - 2,1%.

W 2005 r. w strukturze dochodów ogółem jst województwa kujawsko-pomorskiego dochody własne stanowiły 46,8% i w stosunku do roku ubiegłego obniżyły się o 1,4 punktu procentowego. Subwencja ogólna stanowiła 35,2% (w 2004 r. - 38,3%), dotacje celowe wzrosły w porównaniu z rokiem ubiegłym z 16,3% do 18,0%, w tym na zadania zlecone z 10,2% do 11,6% dochodów ogółem jednostek. Największy udział stanowiły dochody własne województwa samorządowego - 56,4%, miast na prawach powiatu i gmin, odpowiednio 56,1% i 43,6%. W powiatach udział ten wyniósł 27,5%.

Udział dochodów własnych w dochodach ogółem w poszczególnych jednostkach wyniósł w gminach od 18,2% do 89,6%, w miastach na prawach powiatu od 41,5% do 59,5%, w powiatach od 18,8% do 43,2%.

W strukturze dochodów ogółem gmin w 2005 r. dochody własne stanowiły 43,6% (w gminach miejskich 52,9%, miejsko-wiejskich 44,1%, w gminach wiejskich 39,7%), dotacje celowe i subwencja ogólna, odpowiednio 19,6% i 36,8%.

W strukturze dochodów powiatów podstawę finansowania realizowanych zadań stanowiły, podobnie jak w roku ubiegłym, środki uzyskane z subwencji ogólnej, które stanowiły 49,7% oraz dotacja celowa 22,8% i dochody własne 27,5%.

Struktura dochodów jst województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2004 i 2005

Wyszczególnienie	Lata	Dochody ogółem (w tys. zł)	Udział w dochodach ogółem w %						
			Dochody własne	Dotacje celowe	w tym na zadania			Subwencja ogólna	w tym część oświatowa
					własne	zlecone	przejęte w drodze porozumień		
POLSKA	2004	91 503 977	51,5	14,3	3,9	8,8	1,0	34,2	27,4
	2005	102 911 882	53,3	15,1	3,7	9,6	1,2	31,5	25,4
Region, w tym:	2004	4 678 766	45,4	16,3	4,6	10,2	0,8	38,3	30,3
	2005	5 269 198	46,8	18,0	4,2	11,6	1,2	35,2	28,3
- gminy, z tego:	2004	2 026 117	42,8	14,8	2,0	11,5	0,3	42,5	31,8
	2005	2 346 565	43,6	19,6	4,6	14,1	0,3	36,8	27,8
- miejskie	2004	355 686	53,4	15,9	1,6	12,4	0,4	30,7	25,4
	2005	405 809	52,9	20,4	4,3	14,8	0,5	26,7	22,2
- miejsko-wiejskie	2004	742 512	45,0	14,8	2,0	12,0	0,2	40,2	30,7
	2005	844 919	44,1	20,2	4,6	14,8	0,3	35,7	27,9
- wiejskie	2004	927 919	36,9	14,3	2,2	10,8	0,4	48,9	35,2
	2005	1 095 836	39,7	19,0	4,7	13,3	0,4	41,3	29,8
- miasta na prawach powiatu	2004	1 711 815	55,4	13,7	3,2	9,4	0,4	30,9	29,7
	2005	1 915 561	56,1	15,1	3,2	10,3	0,7	28,8	27,4
- powiaty	2004	609 901	24,3	24,3	11,5	10,6	2,0	51,4	40,0
	2005	682 590	27,5	22,8	7,7	10,0	5,0	49,7	39,5
- województwo samorządowe	2004	330 932	48,3	25,2	14,4	6,2	3,7	26,5	6,8
	2005	324 483	56,4	12,9	4,0	4,7	3,2	30,7	13,3

Udział dochodów własnych w dochodach ogółem miast na prawach powiatu stanowił 56,1%. W stosunku do 2004 r. odnotowano wzrost o 0,7 punktu procentowego. Wzrósł udział dotacji celowej do 15,1% z 13,7% w 2004 r. Subwencja ogólna stanowiła 28,8% i była niższa o 2,1 punktu procentowego niż w 2004 r.

Dominującym źródłem dochodów województwa samorządowego stały się dochody własne, subwencja ogólna i dotacje celowe, odpowiednio 56,4%, 30,7% i 12,9% (w 2004 r. - 48,3%, 26,5% i 25,2%).

W 2005 r. w strukturze dochodów budżetowych jst w kraju dochody własne stanowiły 53,3%, subwencja ogólna 31,5%, dotacje celowe 15,1% (w 2004 r. dochody własne 51,5%, subwencja ogólna 34,2%, dotacje celowe 14,3%).

Wydatki budżetowe jednostek samorządu terytorialnego

W 2005 r. wydatki jst województwa kujawsko-pomorskiego wyniosły 5 347 256 tys. zł, co stanowiło 94,5% planu określonego uchwałami budżetowymi (w porównaniu z rokiem ubiegłym

spadek o 0,8 punktu procentowego). Najwyższe wykonanie wydatków w regionie osiągnęły miasta na prawach powiatu 97,5% i powiaty 97,2% (w 2004 r. - odpowiednio 95,8% i 97,9%), województwo samorządowe oraz gminy regionu wykonały wydatki na poziomie, odpowiednio 89,9% i 92,2% (gminy miejskie 95,0%, miejsko-wiejskie 92,2%, wiejskie 91,1%).

Poziom i dynamika wydatków jst województwa kujawsko-pomorskiego w 2005 r.

Wyszczególnienie	Wydatki ogółem (w tys. zł)		% wykonania (3:2)	Dynamika (2004 r. = 100%)			
	plan	wykonanie		Wydatki ogółem		Wydatki	
				nominalnie	realnie*	majątkowe	bieżące
1	2	3	4	5	6	7	8
POLSKA	111 121 160	103 807 100	93,4	113,6	111,5	121,5	112,0
Region, w tym:	5 656 180	5 347 256	94,5	115,6	113,5	139,8	112,0
- gminy, z tego:	2 524 978	2 327 514	92,2	114,8	112,7	120,1	113,9
- miejskie	441 715	419 704	95,0	119,5	117,4	180,4	112,7
- miejsko-wiejskie	925 401	852 999	92,2	114,7	112,6	124,8	113,8
- wiejskie	1 157 862	1 054 812	91,1	113,1	111,0	104,6	114,9
- miasta na prawach powiatu	2 023 244	1 972 817	97,5	115,1	113,0	169,5	108,2
- powiaty	695 897	676 686	97,2	113,6	111,5	136,1	111,8
- województwo samorządowe	412 061	370 239	89,9	129,6	127,5	140,7	125,2

* Wskaźnik inflacji - 2,1%.

Wskaźnik wykonania planu wydatków budżetowych jst w skali kraju, w porównaniu z rokiem ubiegłym, obniżył się o 1,2 punktu procentowego i w 2005 wyniósł 93,4%. Najwyższe i najniższe wykonanie planu wydatków uzyskały, podobnie jak w 2004 r., powiaty 95,8% i województwa samorządowe 88,0%.

Dynamika i struktura wydatków budżetowych

Tempo wzrostu wydatków ogółem jst w województwie kujawsko-pomorskim, w porównaniu z 2004 r., wyniosło 15,6%. Najwyższy wzrost wydatków ogółem w regionie nastąpił, podobnie jak w roku ubiegłym, w województwie samorządowym o 29,6%. W miastach na prawach powiatu i gminach wzrósł, odpowiednio o 15,1% i 14,8%, w powiatach o 13,6%.

W kraju wystąpił wzrost wydatków budżetowych w ujęciu nominalnym o 13,6%. Najwyższy realny wzrost (o 29,3%) wykazały województwa samorządowe kraju, najniższy powiaty - 11,6%.

W 2005 r. w strukturze wydatków ogółem jst województwa kujawsko-pomorskiego dominowały, podobnie jak w latach ubiegłych, wydatki bieżące, które wynosiły 84,3% wydatków ogółem (w 2003 r. - 87,4%, w 2004 r. - 87,0%), w tym wynagrodzenia i pochodne stanowiły 40,3% (w 2003 r. - 46,9%, w 2004 r. - 44,7%). Wydatki majątkowe stanowiły 15,7% (w 2003 r. - 12,6%, w 2004 r. - 13,0%). Dotacje realizowane z budżetów jst oraz udział wydatków na obsługę długu w regionie pozostawały na porównywalnym poziomie roku ubiegłego i wyniosły odpowiednio 8,9% i 1,1%.

W 2005 r. wydatki bieżące w strukturze wydatków gmin stanowiły 85,2% wydatków ogółem i były niższe o 0,7 punktu procentowego od roku poprzedniego. Wydatki na wynagrodzenia i pochodne w gminach ogółem stanowiły 39,9% udzielone dotacje 3,4% (w 2004 r. odpowiednio - 43,8% i 3,6%), wydatki na obsługę długu zachowały poziom roku ubiegłego - 0,7% wydatków

ogółem. Wydatki majątkowe wzrosły o 0,7% punktu procentowego w porównaniu do 2004 r. W gminach miejskich wydatki na wynagrodzenia i pochodne stanowiły 37,2% wydatków ogółem (spadek o 5,9 punktu procentowego w stosunku do roku ubiegłego), udzielone dotacje stanowiły 5,7% (w 2004 r. - 6,1%). Obsługa długu wyniosła 0,8%. Wydatki na wynagrodzenia i pochodne w gminach miejsko-wiejskich kształtowały się na poziomie 40,4% (spadek o 3,8% w stosunku do roku ubiegłego). Udzielone dotacje stanowiły 4,0% wydatków ogółem, wydatki majątkowe 12,8%. W gminach wiejskich nastąpił spadek wydatków na wynagrodzenia i pochodne o 3,1% i wynosił 40,6%. Udzielone dotacje oraz wydatki na obsługę długu kształtowały się na poziomie roku ubiegłego i wynosiły, odpowiednio 2,0% i 0,6% wydatków ogółem.

Struktura wydatków jst województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2004 i 2005

Wyszczególnienie	Lata	Wydatki ogółem (w tys. zł)	Udział w wydatkach ogółem (w %)					
			wydatki majątkowe		wydatki bieżące			
			ogółem	w tym inwesty- cyjne	ogółem	w tym:		
				wynagro- dzenia i pochodne	dotacje	obsługa długu		
POLSKA	2004	91 389 085	16,6	16,2	83,4	40,8	9,9	0,9
	2005	103 807 100	17,8	17,1	82,2	37,7	9,7	0,9
Region, w tym:	2004	4 623 659	13,0	12,6	87,0	44,7	8,8	1,1
	2005	5 347 256	15,7	15,1	84,3	40,3	8,9	1,1
- gminy, z tego:	2004	2 027 713	14,1	14,0	85,9	43,8	3,6	0,7
	2005	2 327 514	14,8	14,6	85,2	39,9	3,4	0,7
- miejskie	2004	351 290	10,0	9,3	90,0	43,1	6,1	1,0
	2005	419 704	15,1	14,2	84,9	37,2	5,7	0,8
- miejsko-wiejskie	2004	743 634	11,7	11,7	88,3	44,2	4,3	0,7
	2005	852 999	12,8	12,7	87,2	40,4	4,0	0,7
- wiejskie	2004	932 789	17,5	17,5	82,5	43,7	2,1	0,7
	2005	1 054 812	16,2	16,2	83,8	40,6	2,0	0,6
- miasta na prawach powiatu	2004	1 714 388	11,2	10,7	88,8	45,4	11,8	1,8
	2005	1 972 817	16,5	16,0	83,5	39,7	11,4	1,8
- powiaty	2004	595 852	7,2	7,0	92,8	59,9	4,2	0,3
	2005	676 686	8,6	8,5	91,4	55,2	5,8	0,4
- województwo samorządowe	2004	285 706	28,2	25,7	71,8	15,7	37,0	0,7
	2005	370 239	30,7	25,5	69,3	18,2	35,4	0,4

We wszystkich typach gmin regionu odnotowano dalszy spadek udziału wynagrodzeń i pochodnych w wydatkach ogółem - w gminach regionu z 43,8% w 2004 r. do 39,9% w 2005 r. Udział wydatków majątkowych w gminach regionu kształtował się w granicach 0,9% do 36,7% wydatków ogółem (w 2004 r. w granicach 0,8% do 45,0% wydatków ogółem).

W strukturze wydatków miast na prawach powiatu wydatki bieżące stanowiły 83,5% wydatków ogółem (spadek o 5,3 punktu procentowego w stosunku do roku ubiegłego). Wydatki na obsługę długu zachowały poziom roku ubiegłego i wyniosły 1,8%.

Najwyższy udział wydatków bieżących w strukturze wydatków ogółem odnotowano w powiatach. Wyniósł on 91,4%, w tym wynagrodzenia i pochodne - 55,2%, dotacje - 5,8% oraz obsługa długu - 0,4%. Udział wydatków majątkowych wzrósł w porównaniu z 2004 r., o 1,4 punktu procentowego i wyniósł 8,6% wydatków ogółem. Udział wydatków majątkowych

w powiatach kształtował się w granicach od 2,2% do 39,6% wydatków ogółem (w 2004 r. od 2,8% do 33,0%).

W strukturze wydatków kujawsko-pomorskiego województwa samorządowego odnotowano spadek (o 2,5 punktu procentowego) udziału wydatków bieżących z 71,8% w 2004 r. do 69,3% w 2005 r. Udział wydatków na wynagrodzenia i pochodne wzrósł do 18,2% w 2005 r. (15,7% w 2004 r.). Udzielone dotacje stanowiły 35,4% wydatków ogółem (spadek o 1,6 punktu procentowego), wydatki na obsługę długu stanowiły 0,4% (w 2003 r. - 0,8%, w 2004 r. - 0,7%).

W skali kraju wydatki bieżące stanowiły 82,2% wydatków ogółem (w 2004 r. - 83,4%), w tym na wynagrodzenia i dotacje, odpowiednio 37,7% i 9,7% (w 2004 r., odpowiednio 40,8% i 9,9%), wydatki majątkowe stanowiły 17,8% (w 2004 r. - 16,6%).

Środki uzyskiwane ze źródeł zagranicznych¹⁹ w województwie kujawsko-pomorskim stanowiły 3,5% dochodów budżetowych regionu (w kraju 2,2% dochodów budżetowych jst). Ze środków zagranicznych korzystały przede wszystkim gminy uzyskując 39,5% tych środków. Udział środków zagranicznych w dochodach gmin był największy i wyniósł 1,4% natomiast w województwie samorządowym udział tych środków był najniższy 0,4%.

Udział bezzwrotnych środków zagranicznych w finansowaniu działalności poszczególnych stopni samorządu terytorialnego województwa kujawsko-pomorskiego w 2005 r.

Wyszczególnienie	Udziały w %				
	typów jst w dochodach z bezzwrotnych środków zagranicznych	środków bezzwrotnych w dochodach budżetowych	typów jst w wydatkach z bezzwrotnych środków zagranicznych	środków bezzwrotnych w wydatkach budżetowych	wydatków inwest. ze środków zagranicznych w ogólnej kwocie wydatków inwestycyjnych
POLSKA	100,0	2,2	100,0	3,0	14,2
Region, z tego:	100,0	3,5	100,0	3,4	17,7
- gminy	39,5	1,4	29,1	1,0	14,6
- miasta na prawach powiatu	30,5	1,1	35,5	1,2	18,4
- powiaty	15,9	0,6	16,3	0,5	27,2
- województwa samorządowe	14,1	0,4	19,1	0,6	20,3

Dochody i wydatki w przeliczeniu na jednego mieszkańca

W 2005 r. poziom dochodów ogółem jst w kraju na jednego mieszkańca wyniósł 2 697 zł i wzrósł w stosunku do roku ubiegłego o 300 zł. Najwyższe dochody ogółem na jednego mieszkańca osiągnęły miasta na prawach powiatu - 2 602 zł, w dalszej kolejności gminy - 1 808 zł, powiaty - 543 zł, w województwach samorządowych kraju dochód na jednego mieszkańca był najniższy i wyniósł 185 zł. W dochodach własnych jst w kraju odnotowano wzrost o 205 zł w porównaniu z rokiem ubiegłym.

¹⁹ Kwota dochodów z tytułu środków unijnych i innych zagranicznych uwzględnia tylko paragrafy dochodowe z końcówkami 1, 3, 5, 7 i 8, którymi oznaczone są środki pochodzące wyłącznie ze źródeł zagranicznych. Pominięte zostały paragrafy z końcówkami 2, 4, 6 i 9, które oznaczają dofinansowanie ze źródeł krajowych przedsięwzięć współfinansowanych ze źródeł zagranicznych. Tę samą zasadę przyjęto w analizie wydatków, których paragrafy oznaczone czwartą cyfrą 2, 4, 6 i 9 określają również dofinansowanie z dochodów i przychodów jst.

Jednostki województwa kujawsko-pomorskiego w 2005 r. uzyskały dochody w przeliczeniu na jednego mieszkańca w kwocie 2 548 zł, co dawało wzrost o 285 zł w stosunku do 2004 r.

Dochody jst w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach 2004 i 2005 (2004 r. = 100%)

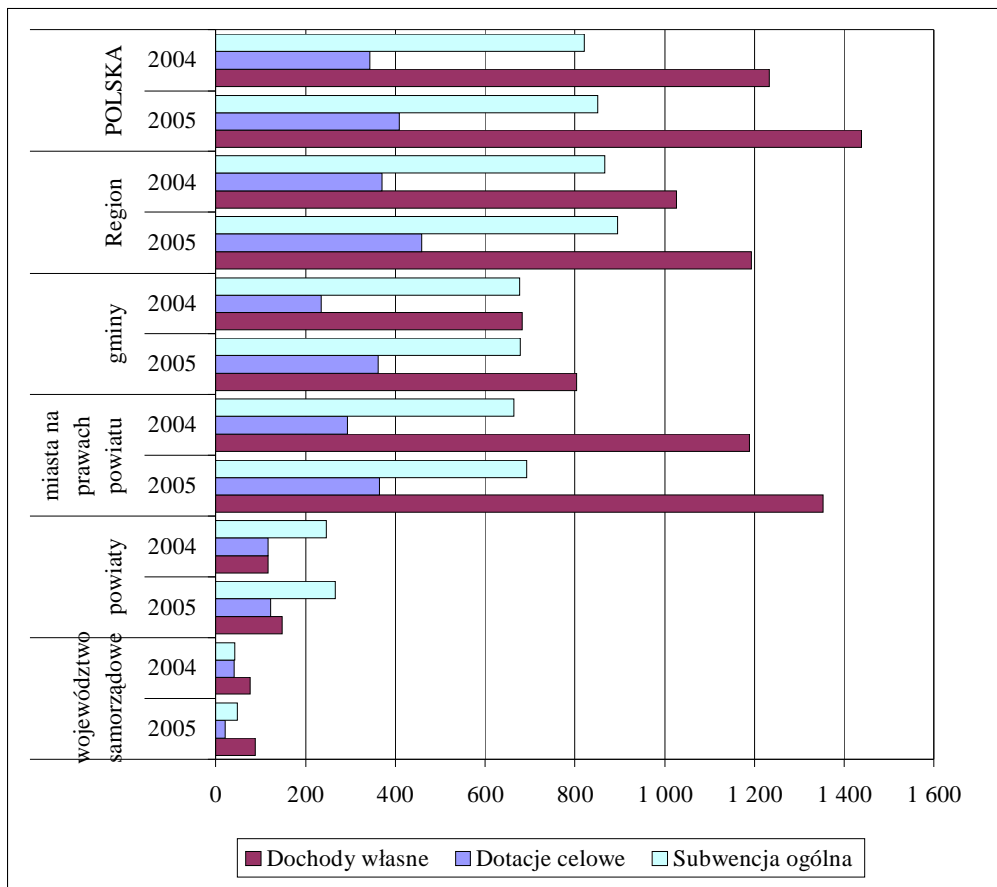
Wyszczególnienie	Dochody ogółem (w zł)		Zmiany (3-2)	Dynamika w % (3:2)	Dochody własne (w zł)		Zmiany (7-6)	Dynamika w % (7:6)
	2004	2005			2004	2005		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
POLSKA	2 397	2 697	+300	112,5	1 233	1 438	+205	116,6
Region, w tym:	2 263	2 548	+285	112,6	1 027	1 194	+167	116,3
- gminy, z tego:	1 596	1 844	+248	115,5	682	804	+122	117,9
- miejskie	1 520	1 736	+216	114,2	812	919	+107	113,2
- miejsko-wiejskie	1 561	1 777	+216	113,8	703	784	+81	111,5
- wiejskie	1 657	1 945	+288	117,4	611	772	+161	126,4
- miasta na prawach powiatu	2 146	2 409	+263	112,3	1 188	1 352	+164	113,8
- powiaty	480	536	+56	111,7	117	148	+31	126,5
- województwo samorządowe	160	157	-3	98,1	77	88	+11	114,3

W jednostkach regionu kujawsko-pomorskiego dochody ogółem w przeliczeniu na jednego mieszkańca kształtowały się w granicach od 157 zł do 8 610 zł (w 2004 r. - od 160 zł do 2 474 zł), z tego w gminach od 1 418 zł do 8 610 zł (w 2004 r. - od 1 241 zł do 2 140 zł), w miastach na prawach powiatu od 2 235 zł do 2 731 zł (w 2004 r. - od 1 970 zł do 2 474 zł), w powiatach od 318 zł do 832 zł (w 2004 r. - od 289 zł do 637 zł) Województwo samorządowe osiągnęło dochody na jednego mieszkańca na poziomie 157 zł (w 2004 r. - 160 zł).

Dochody powyżej średniej, wynoszącej dla regionu 2 548 zł, odnotowano w 13 jednostkach. Podobnie jak w latach poprzednich, ponad połowa gmin (78 z 140) w regionie uzyskała dochody powyżej średniej dla gmin wynoszącej 1 844 zł (w 2004 r. średnia dla gmin wynosiła 1 596 zł). Dla powiatów średnia dochodów ogółem na mieszkańca wynosiła 536 zł (w roku poprzednim 480 zł) i przekroczyło ją 9 powiatów (w 2004 r. - 10 powiatów). Średnią dla miast na prawach powiatu wynoszącą 2 409 zł (w 2004 r. - 2 146 zł) przekroczyły, podobnie jak w latach poprzednich, 3 jednostki.

Najwyższy przyrost dochodów ogółem na jednego mieszkańca w województwie kujawsko-pomorskim w 2005 r. uzyskały, analogicznie jak w roku ubiegłym, miasta na prawach powiatu o 263 zł, najniższy powiaty o 56 zł. W województwie samorządowym, w którym dochody na jednego mieszkańca wyniosły 157 zł odnotowano spadek o 3 zł w porównaniu z 2004 r. Ogółem w regionie nastąpił wzrost o 285 zł.

Dochody jst województwa kujawsko-pomorskiego w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach 2004 i 2005 (w zł)

Dochody własne jednostek w regionie, w przeliczeniu na jednego mieszkańca, kształtowały się w granicach od 88 zł do 7 712 zł. Dochody własne, powyżej średniej dla regionu wynoszącej 1 194 zł, osiągnęło 20 jednostek (w 2004 r. średnią regionu wynoszącą 1 027 zł osiągnęło 15 jednostek). Najwyższy wzrost dochodów własnych osiągnęły miasta na prawach powiatu o 164 zł, najniższy województwo samorządowe o 11 zł. W gminach miejskich, miejsko-wiejskich oraz wiejskich nastąpił wzrost, odpowiednio o 107 zł, 81 zł, 161 zł. W powiatach wielkość dochodów na jednego mieszkańca wzrosła o 31 zł i wynosiła 148 zł.

Poziom wydatków ogółem jst w kraju na jednego mieszkańca w 2005 r. wyniósł 2 720 zł i był wyższy od poziomu roku ubiegłego o 326 zł, tj. 13,6%. Wydatki bieżące stanowiły 2 236 zł i w stosunku do 2004 r. wzrosły o 240 zł, tj. 12,0%.

Wydatki ogółem w regionie w przeliczeniu na jednego mieszkańca w 2005 r. wyniosły 2 586 zł i były wyższe o 350 zł w stosunku do roku ubiegłego (o 15,7%). Wydatki bieżące z 1 945 zł w 2004 r. wzrosły w 2005 r. do 2 179 zł (o 12,0%). Największy przyrost wydatków ogółem odnotowano, analogicznie jaki w roku ubiegłym, w miastach na prawach powiatu o 345 zł, najniższy w województwie samorządowym o 41 zł. We wszystkich jednostkach regionu, w stosunku do roku ubiegłego, wystąpił wzrost dochodów ogółem i dochodów bieżących w przeliczeniu na jednego mieszkańca.

Wydatki ogółem i wydatki bieżące jst województwa kujawsko-pomorskiego w przeliczeniu na mieszkańca w latach 2004 i 2005 (w zł)

Wyszczególnienie	Wydatki ogółem		Zmiany 3-2	Dynamika (w %) 3:2	Wydatki bieżące		Zmiany 7-6	Dynamika (w %) 7:6
	2004	2005			2004	2005		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
POLSKA	2 394	2 720	+326	113,6	1 996	2 236	+240	112,0
Region, w tym:	2 236	2 586	+350	115,7	1 945	2 179	+234	112,0
- gminy, z tego:	1 602	1 829	+227	114,2	1 376	1 559	+183	113,3
- miejskie	1 501	1 796	+295	119,7	1 351	1 525	+174	112,9
- miejsko-wiejskie	1 563	1 794	+231	114,8	1 379	1 565	+186	113,5
- wiejskie	1 678	1 872	+194	111,6	1 384	1 569	+185	113,4
- miasta na prawach powiatu	2 136	2 481	+345	116,2	1 897	2 072	+175	109,2
- powiaty	471	532	+61	113,0	437	486	+49	111,2
- województwo samorządowe	138	179	+41	129,7	99	124	+25	125,3

W 2005 r. wydatki ogółem na mieszkańca kształtowały się następująco: w gminach, w przedziale od 1 435 zł do 2 667 zł (w 2004 r. - od 1 211 zł do 2 355 zł), w miastach na prawach powiatu od 2 205 zł do 2 964 zł (w 2004 r. - od 1 940 zł do 2 434 zł), w powiatach od 304 zł do 920 zł (w 2004 r. - od 323 zł do 618 zł), w województwie samorządowym – 179 zł.

Dynamika wydatków bieżących w poszczególnych jednostkach regionu kształtowała się od 25,3% w województwie samorządowym do 9,2% w miastach na prawach powiatu.

Wydatki majątkowe i inwestycyjne jst województwa kujawsko-pomorskiego w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach 2004 i 2005 (w zł)

Wyszczególnienie	Wydatki majątkowe		Zmiany 3-2	Dynamika (w %) 3:2	Wydatki inwestycyjne		Zmiany 7-6	Dynamika (w %) 7:6
	2004	2005			2004	2005		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
POLSKA	398	484	+86	121,6	389	465	+76	119,5
Region, w tym:	291	407	+116	139,9	281	390	+109	138,8
- gminy, z tego:	226	270	+44	119,5	223	266	+43	119,3
- miejskie	150	271	+121	180,7	140	256	+116	182,9
- miejsko-wiejskie	184	229	+45	124,5	183	228	+45	124,6
- wiejskie	294	304	+10	103,4	292	303	+11	103,8
- miasta na prawach powiatu	240	410	+170	170,8	229	396	+167	172,9
- powiaty	34	46	+12	135,3	33	45	+12	136,4
- województwo samorządowe	39	55	+16	141,0	36	46	+10	127,8

Wydatki majątkowe w przeliczeniu na jednego mieszkańca w 2005 r. w regionie wyniosły 407 zł i były wyższe o 116 zł w stosunku do roku ubiegłego. Poziom tych wydatków kształtował się w regionie w granicach od 11 zł do 959 zł (w 2004 r. - od 11 zł do 952 zł). Największy wzrost wystąpił podobnie, jak w roku ubiegłym, w miastach na prawach powiatu i gminach miejskich, odpowiednio o 170 zł i 121 zł (w 2004 r. - 77 zł i 22 zł). W gminach wiejskich i miejsko-wiejskich odnotowano wzrost wydatków majątkowych na jednego mieszkańca, odpowiednio o 10 zł, 45 zł, w województwie samorządowym oraz powiatach, odpowiednio o 16 zł i 12 zł. W skali kraju wydatki majątkowe w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosły 484 zł i były wyższe o 86 zł w stosunku do roku ubiegłego.

Poziom wydatków inwestycyjnych *per capita* w 2005 r. wyniósł 390 zł i wzrósł o 109 zł w porównaniu z rokiem ubiegłym. Najwyższe wydatki inwestycyjne w przeliczeniu na jednego mieszkańca zrealizowały miasta na prawach powiatu 396 zł (wzrost o 167 zł), najniższe powiaty - 45 zł (wzrost o 12 zł). Korzystną tendencję zmian w tym zakresie w stosunku do 2004 r. odnotowano we wszystkich budżetach jst w regionie.

Wyniki budżetów oraz zobowiązania jednostek samorządu terytorialnego

W 2005 r. w województwie kujawsko-pomorskim dodatni wynik budżetu osiągnęło 105 jednostek, w tym 90 gmin, 14 powiatów, 1 miasto na prawach powiatu. Ujemny wynik odnotowano w 59 jednostkach regionu, w tym w 50 gminach, w 5 powiatach, w 3 miastach na prawach powiatu i w województwie samorządowym.

Od 2003 r. systematycznie wzrasta liczba gmin uzyskujących nadwyżkę budżetową (z 66 do 105 w 2005 r.) oraz zmniejsza się liczba jednostek, które zamknęły rok deficytem (z 98 do 59).

Wyniki budżetów jst województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2004 i 2005

Wyszczególnienie	Liczba jednostek ogółem	Nadwyżka		Deficyt	
		2004	2005	2004	2005
Region, w tym:	164	88	105	76	59
- gminy, z tego:	140	70	90	70	50
- miejskie	13	9	4	4	9
- miejsko-wiejskie	35	18	20	17	15
- wiejskie	92	43	66	49	26
- miasta na prawach powiatu	4	2	1	2	3
- powiaty	19	15	14	4	5
- województwo samorządowe	1	1	-	-	1

Zrealizowane w 2005 r. przez jst regionu dochody i wydatki budżetowe wykazywały różnicę w postaci deficytu w kwocie 78 060 tys. zł (1,4% w relacji do dochodów jst regionu).

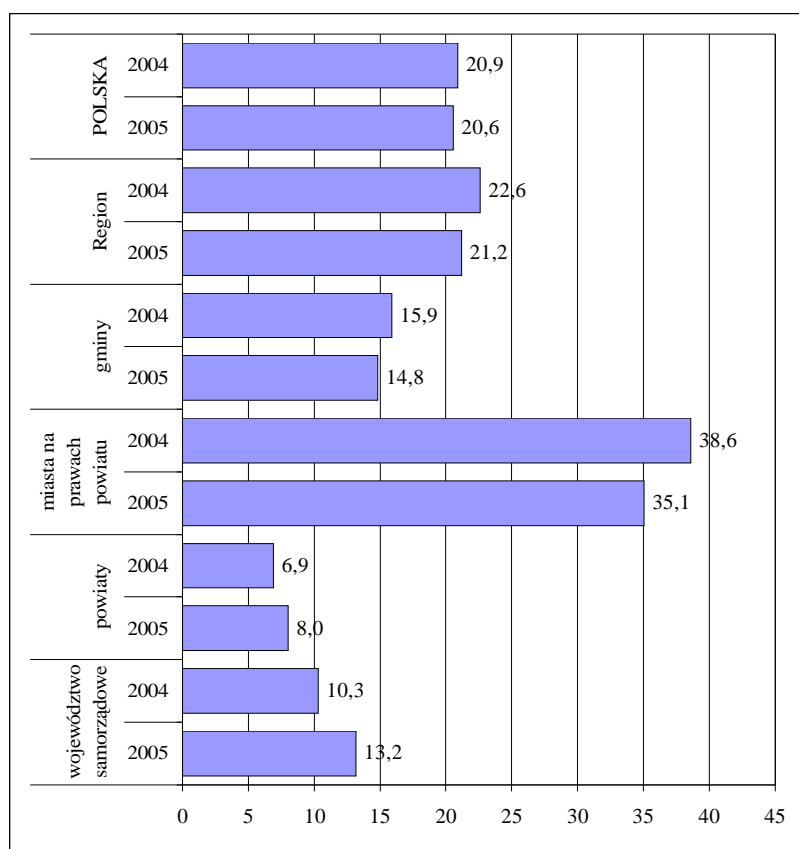
Nadwyżka i deficyt jst województwa kujawsko-pomorskiego w 2005 r.

Wyszczególnienie	Nadwyżka		Deficyt		Stosunek nadwyżki do dochodów gmin nadwyżkowych w %	Stosunek deficytu do dochodów gmin deficytowych w %
	kwota (w tys. zł)	liczba jst	kwota (w tys. zł)	liczba jst		
POLSKA	2 244 278	1 535	3 139 497	1 273	5,1	5,3
Region, w tym:	116 307	105	194 367	59	2,9	5,4
- gminy, z tego:	88 182	90	69 132	50	6,5	6,9
- miejskie	4 775	4	18 670	9	5,2	6,0
- miejsko-wiejskie	22 740	20	30 820	15	4,6	8,8
- wiejskie	60 667	66	19 642	26	8,0	5,9
- miasta na prawach powiatu	10 800	1	68 057	3	1,3	6,2
- powiaty	17 325	14	11 422	5	3,5	6,1
- województwo samorządowe	-	-	45 456	1	-	14,1

W gminach regionu ogółem relacja nadwyżek do dochodów gmin, które je wygospodarowały wyniosła 6,5%, natomiast relacja deficytów do dochodów gmin, które zrealizowały budżety z deficytem stanowiło 6,9%. W skali kraju wynik budżetu wszystkich jst *per saldo* stanowił deficyt w wysokości 895 218 tys. zł. (0,9% w relacji do dochodów jst).

Zobowiązania jst województwa kujawsko-pomorskiego w 2005 r. stanowiły 1 117 247 tys. zł (w 2004 r. - 1 059 008 tys. zł). W relacji do wykonanych dochodów wyniosły 21,2% (w 2001 r. - 21,0%, w 2002 r. - 23,3%, w 2003 r. - 25,3%, w 2004 r. - 22,6%). W porównaniu z 2004 r. zadłużenie obniżyło się o 1,4 punktu procentowego.

Relacje zobowiązań do dochodów ogółem jst w województwie kujawsko-pomorskim i kraju (w %)

W skali kraju łączna kwota zobowiązań jst na koniec 2005 r. wyniosła 21 180 976 tys. zł (w 2004 r. - 19 104 730 tys. zł). Poziom zadłużenia jst w kraju kształtował się na poziomie 20,6% w relacji do zrealizowanych przez jst dochodów i obniżył się w stosunku do 2004 r. o 0,3 punktu procentowego. Od 2003 r. poziom ten systematycznie spada. Zobowiązania jednak w dalszym ciągu najsilniej obciążają budżety miast na prawach powiatu 26,4% (w 2004 r. - 28,4%), m. st. Warszawy 37,8% (w 2004 r. - 36,7%). Obciążenie zobowiązaniami budżetów województw samorządowych w relacji do wykonanych w 2005 r. dochodów stanowiło 12,5%.

W strukturze zobowiązań jednostek samorządowych w regionie kujawsko-pomorskim, podobnie jak w latach ubiegłych, udział kredytów i pożyczek stanowił 69,9% (w 2003 r. - 69,2%, w 2004 r. - 69,7%), papierów wartościowych 29,2% (w 2003 r. - 27,9%, w 2004 r. - 28,1%). Zobowiązania wymagalne stanowiły 0,9% (w 2003 r. - 2,8%, w 2004 r. - 2,0%).

Przedmiotowa struktura zobowiązań wliczanych do długu publicznego jst województwa kujawsko-pomorskiego w 2005 r. (w %)

Wyszczególnienie	Papiery wartościowe		Kredyty i pożyczki		Przyjęte depozyty	Zobowiązania wymagalne	
	ogółem	w tym długoterminowe	ogółem	w tym długoterminowe		Ogółem	w tym z tytułu dostaw towarów i usług
Region, w tym:	29,2	28,4	69,9	67,7	0,0	2,0	1,1
- gminy	18,5	16,0	79,1	75,0	0,0	5,5	2,4
- miasta na prawach powiatu	35,4	35,4	64,5	64,5	0,0	0,2	0,2
- powiaty	43,2	43,2	56,7	53,3	0,0	3,0	2,9
- województwo samorządowe	0,0	0,0	97,4	77,8	0,0	3,7	3,7

Analizując zobowiązania gmin ogółem w regionie w relacji do dochodów należy stwierdzić, że systematycznie następuje spadek tego wskaźnika z 17,5% w 2002 r. do 14,8% w 2005 r. Najniższe zobowiązania odnotowano w gminach wiejskich 12,5%. W gminach miejsko-wiejskich 14,6%, w miejskich - 21,7%.

Relacja zobowiązań do dochodów ogółem jst województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2002 - 2005

Wyszczególnienie	2002	2003	2004	2005
Region, w tym:	23,3	25,3	22,6	21,2
- gminy	17,5	17,3	15,9	14,8
- miasta na prawach powiatu	38,9	43,2	38,6	35,1
- powiaty	3,1	6,5	6,9	8,0
- województwo samorządowe	14,5	17,7	10,3	13,2

Podobnie, jak w latach ubiegłych na wielkość długu w gminach regionu duży wpływ miały kredyty i pożyczki, które stanowiły 79,1% (w 2003 r. - 79,7%, w 2004 r. - 78,6%) zobowiązań ogółem oraz emisja papierów wartościowych 18,5% (w 2003 r. - 13,4%, w 2004 r. - 15,3%). Zobowiązania wymagalne wyniosły 2,4% (w 2003 r. - 6,4%, w 2004 r. - 5,5%) zobowiązań ogółem.

Zobowiązania miast na prawach powiatu wyniosły 671 756 tys. zł i stanowiły 35,1% w relacji do ich dochodów (w 2004 r. - 659 948 tys. zł, co stanowiło 38,6%). Udział kredytów i pożyczek stanowił 64,5% (w 2003 r. - 63,3%, w 2004 r. - 64,8%), emisja papierów wartościowych 35,4% (w 2003 r. - 36,0%, w 2004 r. - 35,0%), zobowiązania wymagalne 0,1% (w 2003 r. - 0,7%, w 2004 r. - 0,2%).

Zobowiązania powiatów w relacji do dochodów ogółem stanowiły 8,0% (w 2004 r. - 6,9%), z czego kredyty i pożyczki stanowiły 56,7% (w 2003 r. - 49,8%, w 2004 r. - 57,3%), emisja papierów wartościowych 43,2% (w 2003 r. - 43,1%, w 2004 r. - 39,6%), zobowiązania wymagalne 0,1% (w 2003 r. - 7,1%, w 2004 r. - 3,0%).

Województwo samorządowe zaciągnęło zobowiązania na poziomie 13,2% (w 2004 r. - 10,3%) w stosunku do dochodów, z czego kredyty i pożyczki oraz zobowiązania wymagalne stanowiły odpowiednio 97,4% i 2,6% (w 2004 r., odpowiednio 96,3% i 3,7%).

Zadłużenie powyżej 60% w stosunku do dochodów w regionie kujawsko-pomorskim wystąpiło w 1 gminie wiejskiej (w 2003 r. w 1 gminie wiejskiej, w 2004 r. w 2 gminach wiejskich).

Poziom zadłużenia jst województwa kujawsko-pomorskiego w stosunku do dochodów ogółem w 2005 r.

Wyszczególnienie	Liczba jednostek							
	ogółem	poniżej 10%	10%-20%	20%-30%	30%-40%	40%-50%	50%-60%	powyżej 60%
Region, w tym:	164	76	45	29	8	4	1	1
- gminy, z tego:	140	63	41	26	5	3	1	1
- miejskie	13	3	4	5	-	1	-	-
- miejsko-wiejskie	35	9	14	8	4	-	-	-
- wiejskie	92	51	23	13	1	2	1	1
- miasta na prawach powiatu	4	-	-	2	1	1	-	-
- powiaty	19	13	3	1	2	-	-	-
- województwo samorządowe	1	-	1	-	-	-	-	-

Zobowiązania jst województwa kujawsko-pomorskiego na dzień 31 grudnia 2005 r. (w tys. zł)

Wyszczególnienie	ogółem	poniżej 10%	10%-20%	20%-30%	30%-40%	40%-50%	50%-60%	powyżej 60%
Region, w tym:	1 117 247	46 273	170 219	449 155	176 571	264 730	4 094	6 204
- gminy, z tego:	347 913	30 358	114 907	133 864	30 890	27 596	4 094	6 204
- miejskie	87 887	1 723	13 423	62 111	-	10 629	-	-
- miejsko-wiejskie	123 467	3 495	59 459	32 333	28 179	-	-	-
- wiejskie	136 559	25 140	42 024	39 419	2 711	16 967	4 094	6 204
- miasta na prawach powiatu	671 756	-	-	308 110	126 511	237 134	-	-
- powiaty	54 814	15 915	12 548	7 181	19 170	-	-	-
- województwo samorządowe	42 765	-	42 765	-	-	-	-	-

Poziom zadłużenia w stosunku do dochodów poniżej 10% wykazały 63 gminy regionu (w 2003 r. - 64 gminy, w 2004 r. - 65 gmin), w przedziale między 10% - 20% znalazło się 41 gmin (w 2003 r. - 29, w 2004 r. - 28), pomiędzy 20% - 30% - 26 gmin (w 2003 r. - 31, w 2004 r. - 28), pomiędzy 30% - 40% - 5 gmin (w 2003 r. - 5, w 2004 r. - 12), pomiędzy 40% - 50% - 3 gminy (w 2003 r. - 4, w 2004 r. - 3), pomiędzy 50% - 60% - 1 gmina (w 2003 r. - 6, w 2004 r. - 2).

Poziom zadłużenia w stosunku do dochodów w przedziale 20% - 30% wykazały dwa miasta na prawach powiatu, w przedziale 30% - 40% - jedno miasto na prawach powiatu i jedno w przedziale 40% - 50%.

Poziom zadłużenia poniżej 10% osiągnęło, podobnie jak w roku ubiegłym, 13 powiatów (w 2003 r. - 14), w granicach 10% - 20% - 3 powiaty (w 2004 r. - 4), przedział 20% - 30% - 1 powiat (w 2004 r. - 2), w przedziale 30% - 40% - 2 powiaty (w 2004 r. - żaden).

Województwo samorządowe podobnie jak w latach poprzednich znalazło się w przedziale 10% - 20%.

Związki międzygminne

Działalność związków międzygminnych regulują przepisy zawarte w rozdziale 7 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym²⁰. Prowadzą one gospodarkę finansową na zasadach i w oparciu o te same przepisy jak jst. W związku z czym mogą angażować

²⁰ Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z późn. zm.

wypracowaną nadwyżkę budżetową, zaciągać zobowiązania na wydatki nie znajdujące pokrycia w planowanych dochodach albo lokować w bankach wolne środki. W zakresie spraw budżetowych związki międzygminne są zobowiązane do opracowania projektu budżetu, uchwalania budżetu oraz do sporządzania sprawozdawczości budżetowej.

Związki międzygminne, zgodnie ze statutem, realizowały zadania z wielu dziedzin życia społeczno-gospodarczego m.in. dotyczące budowy i utrzymania szeroko rozumianej infrastruktury komunalnej służącej zaopatrzeniu ludności w wodę, budowie kanalizacji, usuwaniu i oczyszczaniu ścieków komunalnych oraz utylizacji odpadów. Działalność związków ukierunkowana była także na wykonywanie przedsięwzięć służących ochronie środowiska, rekreacji, turystyce oraz wspieraniu zrównoważonego rozwoju danego regionu.

Rejestr związków międzygminnych prowadzi minister właściwy ds. administracji publicznej. W 2005 r. zarejestrowanych było 247 związków (w 2004 r. - 242 związki), z czego 176 (w 2004 r. - 168) prowadziło działalność statutową i złożyło sprawozdania ze swej działalności. Założycielami tych związków było 1 508 gmin, tj. o 79 więcej niż na koniec 2004 r. Liczbę związków międzygminnych w układzie województw prezentuje poniższe zestawienie.

Liczba związków międzygminnych w latach 1993, 2004 i 2005

Województwo	Liczba związków						Różnica (5-3)	Różnica (6-4)
	1993	2004		2005				
	uchwalających budżet i składających sprawozdanie	zarejestro- wanych	uchwalających budżet i składających sprawozdanie	zarejestro- wanych	uchwalających budżet i składających sprawozdanie			
1	2	3	4	5	6	7	8	
Polska, z tego:	66	242	168	247	176	5	8	
Dolnośląskie	7	16	13	17	13	1	0	
Kujawsko-pomorskie	4	13	6	14	6	1	0	
Lubelskie	1	16	10	16	13	0	3	
Lubuskie	1	10	5	11	5	1	0	
Łódzkie	3	10	8	11	8	1	0	
Małopolskie	4	26	22	26	22	0	0	
Mazowieckie	6	22	17	22	17	0	0	
Opolskie	2	12	8	12	7	0	-1	
Podkarpackie	1	13	7	14	7	1	0	
Podlaskie	2	8	6	8	7	0	1	
Pomorskie	2	10	7	10	7	0	0	
Śląskie	13	17	9	17	9	0	0	
Świętokrzyskie	4	20	14	20	16	0	2	
Warmińsko- mazurskie	2	17	14	17	16	0	2	
Wielkopolskie	9	21	15	21	16	0	1	
Zachodniopomorskie	5	11	7	11	7	0	0	

W 2005 r. w kraju związki międzygminne zrealizowały dochody ogółem w łącznej wysokości 633 443 tys. zł, co w stosunku do planu stanowiło 84,8%. Uzyskane dochody były wyższe o 7 972 tys. zł, tj. o 1,3% w stosunku do roku 2004.

Związki międzygminne w regionie kujawsko-pomorskim zrealizowały dochody w wysokości 3 877 tys. zł i były niższe o 59,4% niż w 2004 r. Spadek był wynikiem nie podejmowania przez

związki w 2005 r. nowych zadań, co skutkowało niższymi wpłatami gmin oraz niższymi dotacjami z budżetu państwa, a także brakiem dotacji z funduszy celowych.

Łączna kwota wykonanych w skali kraju w 2005 r. wydatków ogółem związków międzygminnych wyniosła 649 573 tys. zł, tj. 83,2% planu i w stosunku do roku ubiegłego wzrosła o 2,7 punktu procentowego. Wykonanie wydatków bieżących wynosiło 540 212 tys. zł i było wyższe w porównaniu z rokiem ubiegłym o 14 716 tys. zł, tj. o 2,8 punktu procentowego. W ramach tych wydatków związki pokryły przede wszystkim wynagrodzenia i pochodne, koszty funkcjonowania administracji, a także zakupy bieżących usług wynikających z działalności statutowej.

W 2005 r. struktura wydatków bieżących związków międzygminnych w kraju, w porównaniu do roku ubiegłego, kształtowała się na zbliżonym poziomie.

Struktura wydatków bieżących związków międzygminnych w kraju w 2005 r.

Województwo	Ogółem wydatki bieżące	w tym:					Struktura (w %)				
		wynagrodzenia i pochodne	dotacje z budżetu	wydatki na obsługę długu	wydatki z tytułu poręczeń	pozostałe wydatki	3:2	4:2	5:2	6:2	7:2
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
POLSKA, z tego:	540 212	40 160	1 697	2 355	0	496 000	7,4	0,3	0,4	0,0	91,8
Dolnośląskie	8 070	2 115	1 315	579	0	4 060	26,2	16,3	7,2	0,0	50,3
Kujawsko-pomorskie	1 716	941	153	25	0	597	54,9	8,9	1,4	0,0	34,8
Lubelskie	1 769	540		34	0	1 194	30,6	0,0	1,9	0,0	67,5
Lubuskie	5 875	2 286	0	137	0	3 452	38,9	0,0	2,3	0,0	58,8
Łódzkie	791	329			0	461	41,6	0,0	0,0	0,0	58,4
Małopolskie	23 394	3 009	10	464	0	19 910	12,9	0,0	2,0	0,0	85,1
Mazowieckie	5 373	2 206	0	125	0	3 042	41,1	0,0	2,3	0,0	56,6
Opolskie	2 972	1 453		2	0	1 518	48,9	0,0	0,1	0,0	51,1
Podkarpackie	1 237	471			0	766	38,1	0,0	0,0	0,0	61,9
Podlaskie	813	306	0	110	0	397	37,7	0,0	13,6	0,0	48,7
Pomorskie	2 082	1 045		3	0	1 034	50,2	0,0	0,2	0,0	49,6
Śląskie	456 194	12 975	0	379	0	442 841	2,8	0,0	0,1	0,0	97,1
Świętokrzyskie	20 664	8 417	0	291	0	11 957	40,7	0,0	1,4	0,0	57,9
Warmińsko-mazurskie	1 527	592	191	8	0	736	38,7	12,5	0,5	0,0	48,2
Wielkopolskie	5 458	2 637	3	37	0	2 780	48,3	0,1	0,7	0,0	50,9
Zachodniopomorskie	2 277	836	25	161	0	1 255	36,7	1,1	7,1	0,0	55,1

W województwie kujawsko-pomorskim wydatki ogółem stanowiły 3 403 tys. zł i były niższe od ubiegłego roku o 5 300 tys. zł, (o 39,1%). W strukturze wydatków ogółem wydatki bieżące stanowiły 50,4% (w 2004 r. - 20,7%), wydatki majątkowe 49,6% (w 2004 r. - 79,3%).

Podsumowanie

1. Jednostki samorządu terytorialnego województwa kujawsko-pomorskiego zrealizowały dochody budżetowe w wysokości 5 269 198 tys. zł, co stanowiło 100,0% planu. W stosunku do 2004 r. dochody budżetowe wzrosły w jednostkach regionu o 12,6%; najwyższy wzrost w gminach (o 15,8%), z tego w gminach wiejskich (o 18,1%), w miastach na prawach powiatu oraz

w powiatach (o 11,9%). Natomiast w województwie samorządowym wystąpił spadek dochodów ogółem o 1,9%. Łączne dochody jednostek w regionie pozostawały na poziomie 2003 i 2004 roku i stanowiły 5,1% dochodów ogółem kraju. Udział dochodów poszczególnych typów jst w dochodach ogółem jst regionu kujawsko-pomorskiego w 2005 r. kształtował się następująco: gminy - 44,5%, miasta na prawach powiatu - 36,4%, powiaty - 13,0%, województwo samorządowe - 6,2%.

W skali kraju dochody jednostek samorządowych zostały wykonane w wysokości 102 911 882 tys. zł, tj. 99,3% wysokości zaplanowanej.

2. W strukturze dochodów ogółem dochody własne stanowiły nadal dominujące źródło dochodów jst w regionie - 46,8% (w 2004 r. - 45,4%). W województwie samorządowym i powiatach w 2005 roku ponownie odnotowano najwyższy wzrost udziału dochodów własnych odpowiednio: o 8,1% i 3,2% punktu procentowego. Subwencja ogólna z budżetu państwa stanowiła 35,2% (w 2004 r. - 38,3%), dotacje celowe 18,0% (w 2004 r. - 16,3%). W skali kraju w 2005 r. dochody własne, subwencja ogólna i dotacje celowe stanowiły, odpowiednio 53,3%, 31,5% i 15,1% (w 2004 r., odpowiednio 51,5%, 34,2% i 14,3%).
3. Dochody budżetowe jednostek w regionie, w przeliczeniu na jednego mieszkańca, wyniosły 2 548 zł (w 2003 r. - 1 974 zł, w 2004 r. - 2 263 zł), z czego w gminach 1 844 zł, w miastach na prawach powiatu 2 209 zł w powiatach 536 zł, w województwie samorządowym 157 zł. W miastach na prawach powiatu odnotowano najwyższy przyrost o 263 zł, w gminach regionu o 248 zł, w powiatach wzrost o 56 zł. W województwie samorządowym wystąpił spadek o 3 zł w porównaniu z rokiem ubiegłym. W skali kraju dochody budżetowe ogółem na jednego mieszkańca w 2005 r. wyniosły 2 697 zł, z tego w gminach 1 808 zł, w miastach na prawach powiatu 2 602 zł, w powiatach 543 zł i w województwach samorządowych 185 zł.
4. Wydatki ogółem jst regionu zrealizowane zostały w wysokości 5 347 256 tys. zł, co stanowiło 94,5% planu. W stosunku do 2004 r. wystąpił wzrost wydatków budżetowych o 15,6%. Najwyższy wzrost wydatków ogółem osiągnęło województwo samorządowe i miasta na prawach powiatu, odpowiednio o 29,6% i 15,1%. Wydatki majątkowe i bieżące w regionie wzrosły odpowiednio o 39,8% i 12,0%. W skali kraju wydatki zrealizowane zostały w wysokości 103 807 100 tys. zł, osiągając wzrost o 13,6% w stosunku do roku ubiegłego, wydatki majątkowe i bieżące wzrosły odpowiednio o 21,5% i 12,0%.
5. W 2005 r. największą część wydatków jst w regionie stanowiły wydatki bieżące - 84,3% wydatków ogółem (w 2004 r. - 87,0%), w tym wynagrodzenia i pochodne - 40,3% (w 2004 r. - 44,7%). Wydatki majątkowe stanowiły - 15,7% (w 2004 r. - 13,0%). W skali kraju wydatki bieżące stanowiły 82,2% wydatków ogółem (w 2004 r. - 83,4%), w tym wynagrodzenia i pochodne - 37,7% (w 2004 r. - 40,8%). Udział wydatków na obsługę długu zarówno w regionie jak i w kraju pozostawał na poziomie roku ubiegłego i stanowił odpowiednio 1,1% i 0,9% wydatków ogółem.

6. Zarówno w kraju jak i w województwie kujawsko-pomorskim zwiększył się udział wydatków inwestycyjnych w ogólnej kwocie wydatków budżetowych jst, odpowiednio o 0,9 i 2,5 punktu procentowego. W regionie największy wzrost odnotowano w miastach na prawach powiatu z 10,7% w 2004 r. do 16,0% w 2005 r. Zróżnicowanie struktury wydatków dla poszczególnych typów jst związane było z charakterem realizowanych zadań.
7. Wydatki budżetowe w przeliczeniu na jednego mieszkańca w regionie wyniosły 2 586 zł, wzrastając w stosunku do roku ubiegłego o 350 zł (tj. o 15,7%). W skali kraju wydatki budżetowe per capita wyniosły 2 720 zł (wzrost o 326 zł). Kwoty przeznaczone na inwestycje w 2005 r. w jst regionu kujawsko-pomorskiego stanowiły w przeliczeniu na jednego mieszkańca 84% średniej dla jst kraju.
8. Wydatki inwestycyjne per capita w regionie wyniosły 390 zł i wzrosły o 109 zł (tj. o 38,8%) w stosunku do roku ubiegłego, w kraju odpowiednio 465 zł i 76 zł. Najwyższy wzrost w regionie wystąpił w miastach na prawach o 167 zł (tj. 72,9%), najniższy w województwie samorządowym o 10 zł (tj. 27,8%). W 2005 r. odnotowano korzystną tendencję zmian w wydatkach inwestycyjnych per capita we wszystkich budżetach jst w regionie.
9. Wynik budżetu jst województwa kujawsko-pomorskiego w 2005 r. stanowił per saldo deficyt w wysokości 78 060 tys. zł. Deficyt ten w odniesieniu do dochodów uzyskanych przez jednostki w regionie stanowił 1,4%. Dodatni wynik budżetu (116 307 tys. zł) w województwie kujawsko-pomorskim osiągnęło 105 jednostek, z tego 90 gmin, 14 powiatów, 1 miasto na prawach powiatu. Deficyt (194 367 tys. zł) wykazało 59 jednostek, z tego 50 gmin, 5 powiatów, 3 miasta na prawach powiatu i województwo samorządowe.
10. Stan zobowiązań jednostek w regionie wyniósł 1 117 247 tys. zł, co w relacji do wykonanych dochodów stanowiło 21,2%. W porównaniu z 2004 r. zadłużenie w regionie kujawsko-pomorskim obniżyło się o 1,4 punktu procentowego. Od 2003 r. utrzymuje się w tym zakresie tendencja malejąca w gminach oraz miastach na prawach powiatu. W zobowiązaniach jst w dalszym ciągu dominowały kredyty i pożyczki - 14,8%. Zobowiązania wymagalne pozostają na minimalnym poziomie 0,2%.
11. W skali kraju w 2005 r. stopień zadłużenia wykazywał duże zróżnicowanie w poszczególnych jst. Relacja długu do dochodów nie przekraczała 20% w 67,0% gmin, w 37,5% miast na prawach powiatu, w 75,5% powiatów i w 62,5% województw samorządowych. Wysokie zadłużenia, przy którym relacja długu do dochodów przekracza 50% występowało w 30 gminach (w 2004 r. - w 67 gminach), w mieście na prawach powiatu (w 2004 r. w 2) i w powiecie. W 9 gminach relacja długu do uzyskanych dochodów przekroczyła 60% (w 2004 r. - w 16 gminach). W zobowiązaniach jst nadal najwyższy udział stanowiły zaciągnięte kredyty i pożyczki. Tylko 1,2% ogólnej kwoty zobowiązań to zobowiązania wymagalne (w 2003 r. - 3,8%, w 2004 r. - 1,9%).

12. W regionie kujawsko-pomorskim w 2005 r. zadłużenie powyżej 60%, liczone w stosunku do dochodów, wystąpiło w 1 gminie wiejskiej. Poniżej 10% zadłużonych było 76 jst (w 2004 r. - 78 jednostek), w przedziale między 10% - 20% - 45 jednostek (w 2004 r. - 33), pomiędzy 20% - 30% - 29 jednostek (w 2004 r. - 31 jednostek), pomiędzy 30% - 40% - 8 (w 2004 r. - 14), pomiędzy 40% - 50% - 4 (w 2004 r. - 3), pomiędzy 50% - 60% - 1 jednostka (w 2004 r. - 3).

*Ewa Chojecka - Starszy Specjalista
Wydziału Informacji, Analiz i Szkoleń
Regionalnej Izby Obrachunkowej
w Bydgoszczy*

*Bazę danych i grafiki opracowały:
Agnieszka Wolny - Starszy Informatyk
Wioletta Dobosz - Starszy Specjalista,
Wydziału Informacji, Analiz i Szkoleń
Regionalnej Izby Obrachunkowej
w Bydgoszczy*